

לקח מהפרשה

" כי לולא התמהמהנו... " (מ"ג, י')

כל בן תורה באשר הוא, מעוניין לנצל את הזמן בצורה היעילה ביותר, שבאמצעותה יוכל ללמוד עוד ועוד ולהשתלם במידת האפשר בכל מעלות התורה. השאלה היא מה הדרך שתובילנו לניצול הזמן? שמעתי על מנהל עבודה במפעל מסוים שביקש ללמד את פועליו ניצול מקום מה הוא, ונקט בעצה דלהלן: לקח ארגז גדול והעמיס בתוכו אבנים עגלגלות, כמו חלוקי אבן המצויים בנחלים ובנהרות. כאשר האבנים גדשו את הארגז עד תום הציגו המנהל בפני הפועלים ושאל אם לדעתם הארגז מלא... אלה הביטו בארגז, וקבעו בצורה ברורה שאכן הוא מלא וגדוש, ואין אפשרות להכניס בו אבן נוספת. עכשו עבר המנהל לשלב נוסף. הוא לקח אבני חצץ קטנות מאוד והכניס אותן לארגז שכזכור היה כבר מלא וגדוש והנה הן מבקיעות להן מקום בין חלוקי האבן...

כבר בשלב זה הוכיח המנהל לפועליו, שתמיד אפשר למצות עוד ועוד את המקום בארגז, וממילא – בהשאלה דומה – גם את מיסת הזמן העומדת לרשותם. לשאלתו: 'האם אפשר להעמיס עתה דבר נוסף בארגז?' השיבו הפועלים: 'עכשיו וודאי וודאי שהארגז מלא, ואי אפשר להכניס מאומה'. אבל המנהל הנמרץ עדיין לא סיים את מלאכת ההדגמה. הוא לוקח מלוא חופניו חול ושופך לתוך הארגז. גרגירי החול הקטנטנים חודרים בקלות בין האבנים, והנה ראייה שעדיין לא מוצו כל האפשרויות...

והשלב הבא והאחרון היה, החדרתם של מים לתוך הארגז, שהיה כבר עמוס בחלוקי האבן, באבני החצץ והחול. וכפי שנאמר אצל שונם: (מלכים ב' פרק ד' פסוק ה') 'הם מגישים אליה והיא מוצקת', גם במקרה שלפנינו הם מגישים אליו והוא יוצק... והמים מחלחלים אל תוך חלוקי האבן, חודרים אל בין אבני החצץ, ואף בוקעים את גרגירי החול.

ללמדכם - אמר מנהל העבודה - שגם לאחר שנראה לכם שכבר מיציתם את הכל, וניצלתם את מלוא האפשרויות שעמדו לרשותכם, ומבחינתכם המלאכה עשויה, עדיין יש אפשרות להוסיף ולהוסיף על מה שכבר נעשה. אפשר ללמוד מכאן מוסר השכל גם על ניצול הזמן, וגם למיצוי המאמצים שעלינו להשקיע בשקידת התורה... אם נתבונן היטב בדברים האמורים לעיל בין נבין שהאפשרות להחדיר לארגז הוא חומרים נוספים לא הייתה קיימת אם סדר הדברים היה שונה. דהיינו אם מנהל העבודה היה מכניס קודם את המים כבר לא היה באפשרותו לדחוף את החול, שהרי המים מטבעם ממלאים את כל הכלי. ועל אחת כמה וכמה שלא היה כבר מקום לאבני החצץ ולחלוקי האבן. כך הוא בניצול הזמן. מי שישנה את הסדר ויעשה מהעיקר טפל ומהטפל עיקר, לא יגיע למאומה.

(עלינו לשבח)

פינת ההלכה

מהלכות חנוכה - הדלקת הנרות בליל שבת חנוכה:

- א: יש נוהגים להתפלל תפלת מנחה של ערב שבת לפני הדלקת הנרות, אך אין לוותר לצורך זה על תפלה במניין, ועדיף להדליק אחרי מנחה מאשר להתפלל ביחידות. (בא"ח וכה"ח תרע"א אות ע"ט)
- ב: בערב שבת מדליקים נרות חנוכה לפני נרות שבת. (שו"ע תרע"ט ס"א)
- ג: צריך להקפיד במיוחד בליל שבת שלא להניח את הנרות מול דלת או חלון שפתיחתם תגרום לכיבוי הנרות. (אם כבר הודלקו שם, אין לפתוח את הדלת או את החלון כל זמן שהנרות דולקים.)
- ד: אסור להדליק נרות שבת ונרות חנוכה אחרי זמן כניסת שבת. הדלקת הנרות במוצאי שבת חנוכה:
- א: מי ששכח לומר 'אתה חוננתנו' בתפלת ערבית של מוצאי שבת, וצריך להדליק את החנוכיה בבית הכנסת יאמר לפני ההדלקה 'ברוך המבדיל בין קודש לחול'.
- ב: בבית הכנסת מדליקים נרות חנוכה לפני ההבדלה, ובבית אחרי ההבדלה. ומנהג מקצת ק"ק אשכנז ותימן להדליק גם בבית לפני ההבדלה. (שת"י תרפ"א ב' ושע"ה סי' ק"כ כ"א)
- ג: אין לברך את ברכת 'מאורי האש' שבהבדלה על נרות חנוכה.

חכמת חיים: (מהספר שימחליה)

השכל הוא כמו משטרה, בא תמיד אחרי המאורע.

מוסיף והולך

כולנו מכירים בוודאי את השאלה ששאל פעם איש חכם: מי רואה ונהנה מהילדים שאנו טורחים ועובדים למענם מצאת החמה ועד צאת הנשמה? אנו מקריבים את כל החיים למען ילדינו, כדי שיגדלו ויקריבו את חייהם למען ילדיהם, אז מתי סוף סוף נזכה לפגוש את אותם ילדים שאנו טורחים ועובדים למענם? והנה הגיע חג החנוכה. 'חנוכה' - מלשון 'חינוך', שעוצר אותנו ומזכיר לנו מהו סדר העדיפויות הנכון של החיים. קודם כל המשפחה, ורק אחר כך כל השאר... נשאף כהורים לתת לילדים את מה שהם צריכים באמת – חום, אהבה, תקשורת, אמפתיה, אמון, שמחה... פחות קניות, פחות חומריות, ויותר מכל מה שהם צריכים ב-א-מ-ת. בוודאי תאמרו: 'זה מייאש, את דורשת יותר מידי', אז חשוב לזכור שהכלל הוא: 'מוסיף והולך'! אנו צריכים להיות מודעים לצרכים האמיתיים של הילדים, וצריכים לשאוף לתת את המקסימום, אבל להתחיל ממה שאפשר, ולהוסיף מעט מעט, אבל בטוח.

"וא-ל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש..." (מג' יד')

'לכם' דווקא. היינו שה' יתברך ימסור את הערכת הרחמים בידינו. כי אצלו יתברך יכול להיות שהצרות היותר גדולות והייסורים היותר קשים, הם בתכליתם ממידת הרחמים. כי בוודאי מה שהקדוש ברוך הוא מעניש את האדם ומייסרו, רק לטובתו הוא עושה, אבל איננו מבינים את מידותיו של הקדוש ברוך הוא. איננו משיגים אותם, ואין אנו יכולים לקבל את אותה רחמנות שבינתנו קצרה מלהשיגה. ואנו מבקשים מה' שייתן את הרחמנות בידינו בחוג תפישתנו רחמנות המובנת לנו, רחמנות פשוטה, המגנה מכל צער וצרה – וא-ל שדי ייתן 'לכם' רחמים. (ליקוטי מהר"ן)

סיפור לשבת

ניצוץ שנדלק על שולחן השחמט /חיים דריזין

הייתה זו מכונית מפוארת. כשעמדנו להסתכל בהערצה על פרי עבודתנו בין פתיתי השלג המסתחררים ברכות, היה עליי להודות כי הייתה זו מכונית החנוכייה הנאה ביותר שראיתי מעודי. אין ספק שהמכונית עם חנוכיית העץ הענקית על גגה תגרום לאנשים להיעצר ולהבחין בה – וזו הייתה מטרתנו. שבעה או שמונה מאתנו נדחסו אל תוך המכונית הקטנה יחסית. חלקה האחורי היה מלא חנוכיות מתכת, ונרות צבעוניים שאותם קיוונו לחלק לאנשים. כאשר הילדים שהתמצאו יותר מאתנו בחידושי הטכנולוגיה דנו בפרטי המנגנון האלקטרוני שבבסיס האורות המהבהבים של החנוכייה שלנו (או אולי היה זה השנאי?) התנתקתי והבטתי החוצה אל חשכת ליל החורף שבחוץ. הגענו במהירות ליעד לאותו ערב, קומפלקס דירות ענקי בברוקלין ששכן בסמוך לשיבה שלנו. בשנות השבעים של המאה העשרים נפתחו שערי רוסיה והעיר אליה היו מועדות פנינו הייתה יעדס הנבחר של אלפי מהגרים טריים. יהודים אמיצים אלה, שרבים מהם היו קשישים, שרדו עשרות שנים של שלטון קומוניסטי בלא לוותר על זהותם היהודית. אולם הם ידעו מעט מאוד על התורה והמצוות, ואנו קיוונו להצית בהם ניצוץ או שניים. ראיתיו יושב שם, איש קשיש בן כ-70 או 77, שישב על אחד מאותם ספסלים דמויי ספסלי-גינה שאותם תושבי ניו יורק מכירים היטב כל כך. הבסיס היה עשוי בטון והמושב עשוי עץ, צבוע בירוק, ומולו שולחן שחמט עשוי בטון. הוא פשוט ישב שם והביט במכוניות החולפות באותו לילה קפוא. "חנוכה שמח! אתה רוצה להדליק חנוכייה?" שאלתי, בתקווה שהוא יעזור לי להגשים את המטרה שקבעתי לעצמי: עשרה אנשים שידליקו חנוכייה. "אנא לך מכאן", הוא השיב בידיש. "אני לא מעוניין", הוסיף בנימה רכה קצת יותר. ניסיתי לגרום לו לשנות את דעתו. הפצתי בו, הסברתי את סיפור החנוכה רב-העוצמה, אולי אפילו התחננתי קצת, אך הוא נשאר איתן בהחלטותו. "לא תודה, עכשיו בבקשה – לילה טוב!" חשתי כיצד ההזדמנות מחליקה לי בין האצבעות, אולם לפני שוויתרתי כליל, לקחתי את חנוכיית המתכת הקטנה, הנחתיה על לוח השחמט העשוי בטון, תקעתי בה את ארבעת הנרות הצבעוניים, הדלקתי אותם ופניתי לאיש הקשיש באומרי: "הנה החנוכייה. אם אתה רוצה, היא שלך. אם אינך רוצה בה – אז היא לא שלך". האיש נשאר שותק ואני פניתו והלכתי משם. המשכנו בסיבובינו בבניין הדירות הענקי, ותודה לא-ל, הצלחנו מאוד באותו לילה. היה מאוחר והגיע הזמן ללכת הביתה. שוב ושוב נזכרתי ביהודי הרוסי הקשיש היושב בחוץ על אותו ספסל בודד בפארק. "בואו ניסע ליד המקום שבו ראיתי את האיש הזקן", אמרתי. הייתי סקרן לראות מה הוא עשה עם החנוכייה. האם הוא זרק אותה? או שאולי הוא סתם השאיר אותה שם, חנוכייה בודדת במקום נידח? יש תמונות שנשארות בזיכרון. אירועים שמתרחשים ולאחר מכן משאירים בנפש חותם בל-יימחה, כך שהאדם מסוגל לשוותם לנגד עיניו בבהירות גם אחרי שלושים שנה, זוהי אחת מהן. אני רואה איש זקן יושב על ספסל. עיניו מלאות דמעות, דמעה אחת גדולה זולגת במורד לחיו. הנרות דולקים והוא מביט בהם. מביט ובוכה. להבה פוגשת בלהבה ואור ניצת בנשמה. אינני יודע היכן הוא כעת, או אפילו את שמו. אולם אני יודע שבאותו לילה הייתי עד למשהו רב-עוצמה...